

NOI DESCOPERIRI DIN EPOCA ROMANĂ LA BARAOLT

SZÉKELY K. ZSOLT

Problema cuceririi de către imperiul roman a sud-estului Transilvaniei, unde este situat și județul Covasna, a format de mult obiectul de discuție a specialiștilor care se ocupau cu această epocă a istoriei Daciei¹. Noile cercetări executate în ultimii ani au adus contribuții importante la lămurirea acestei probleme². Săpăturile executate la castrulele de la Brețcu³, la Comalău⁴, Olteni⁵, și Boroșneul Mare⁶, au stabilit nu numai forma și dimensiunile acestora, dar au adus și noi dovezi arheologice privitoare asupra cuceririi și abandonării de către imperiul roman acestui cap de pod, ceea ce a fost teritoriul județului Covasna, spre versantul celălalt al Carpaților, către Moldova care aparținea dacilor liberi.

Printre numărul lagărelor militare, după părerea unora figura un castru roman și la Baraolt⁷. Părerile au fost divergente, o cercetare temeinică, o săpătură sistematică n-a fost făcută cu scopul de a pune capăt acestor discuții, stabilind dacă un castru sau numai o așezare a fost pe acest loc în timpul cuceririi romane.

Pe terenul demunit „Véczer“ unde se presupune că a fost un lagăr militar roman, în ultimii ani au fost executate lucrări de construcții, șanțuri de canalizare. Terenul — un platou pe un bot de deal — a fost secționat cu un șanț lung, săpat pentru canalizare. Din pământul aruncat cu ocazia săpăturii șanțului, inginerul Stock László a adunat cioburi și o monedă imperială romană, pe care le-a donat muzeului din Sf. Gheorghe. Fragmentele de vase provin din diferite epoci. Cele decorate cu împunsături aparțin epocii bronzului timpurii (pl. XXVI/2), iar cele prevăzute cu toartă și decorate cu puncte impuse, linii oblice, sînt dintr-o perioadă mai tîrzie a epocii bronzului (pl. XXVI/1, 3, 4, 5),

¹ Bibliografia referitoare vezi la St. Paulovics, *Dácia keleti határvonala...*, Cluj, 1944, p. 60—62.

² Z. Székely, *Date referitoare la cucerirea sud-estului Transilvaniei de către romani*, *Cumidava IV*, 1970, pag. 49—53.

³ În SCIV — 1951, II, p. 285—296.

⁴ Z. Székely, *A komolói erődített római tábor*, Cluj, 1943.

⁵ Idem, *Castrul roman de la Olteni*, *Aluta X—XI*, 1980.

⁶ Z. Székely în SCIV 1975, III, Tomus 26.

⁷ St. Paulovics, *op. cit.*

NOI DESCOPERIRI DIN EPOCA ROMANĂ LA BARAOLT

SZÉKELY K. ZSOLT

Problema cuceririi de către imperiul roman a sud-estului Transilvaniei, unde este situat și județul Covasna, a format de mult obiectul de discuție a specialiștilor care se ocupau cu această epocă a istoriei Daciei¹. Noile cercetări executate în ultimii ani au adus contribuții importante la lămurirea acestei probleme². Săpăturile executate la castrele de la Brețcu³, la Comalău⁴, Olteni⁵, și Boroșneul Mare⁶, au stabilit nu numai forma și dimensiunile acestora, dar au adus și noi dovezi arheologice privitoare asupra cuceririi și abandonării de către imperiul roman acestui cap de pod, ceea ce a fost teritoriul județului Covasna, spre versantul celălalt al Carpaților, către Moldova care aparținea dacilor liberi.

Printre numărul lagărelor militare, după părerea unora figura un castru roman și la Baraolt⁷. Părerile au fost divergente, o cercetare temeinică, o săpătură sistematică n-a fost făcută cu scopul de a pune capăt acestor discuții, stabilind dacă un castru sau numai o așezare a fost pe acest loc în timpul cuceririi romane.

Pe terenul demunit „Véczer“ unde se presupune că a fost un lagăr militar roman, în ultimii ani au fost executate lucrări de construcții, șanțuri de canalizare. Terenul — un platou pe un bot de deal — a fost secționat cu un șanț lung, săpat pentru canalizare. Din pământul aruncat cu ocazia săpăturii șanțului, inginerul Stock László a adunat cioburi și o monedă imperială romană, pe care le-a donat muzeului din Sf. Gheorghe. Fragmentele de vase provin din diferite epoci. Cele decorate cu împunsături aparțin epocii bronzului timpurii (pl. XXVI/2), iar cele prevăzute cu toartă și decorate cu puncte impuse, linii oblice, sînt dintr-o perioadă mai târzie a epocii bronzului (pl. XXVI/1, 3, 4, 5),

¹ Bibliografia referitoare vezi la St. Paulovics, *Dácia keleti határvonala...*, Cluj, 1944, p. 60—62.

² Z. Székely, *Date referitoare la cucerirea sud-estului Transilvaniei de către romani*, *Cumidava IV*, 1970, pag. 49—53.

³ În SCIV — 1951, II, p. 285—296.

⁴ Z. Székely, *A komollói erődített római tábor*, Cluj, 1943.

⁵ Idem, *Castrul roman de la Olteni*, *Aluta X—XI*, 1980.

⁶ Z. Székely în SCIV 1975, III, Tomus 26.

⁷ St. Paulovics, *op. cit.*

Fig. 1. Monedă de bronz de la Traian.

iar un fragment din buza unui vas-borcan, făcut cu mîna, din pastă cu mult nisip cu margine decorat cu alveole aparține epocii feudalismului timpuriu secolelor VII—VIII e.n.⁸ (pl. XXVI/6). Marea majoritate a fragmentelor de ceramică sînt din epoca romană, reprezentînd tipurile de vase obișnuite pentru această epocă: oale, străchini, amfore, capace, (pl. XXVI/7—8). Moneda de bronz aparține împăratului Traian. Descrierea monedei: Traianus, Sestertius, greut: 21, 03 g, diametrul 34 mm, RIC, 667 anul 114—117 (fig. 1).

Din cele relatate mai sus, reiese că acest loc a fost locuit începînd deja din epoca bronzului, iar din timpul stăpînirii romane deocamdată numai un fapt este sigur, că și romanii au făcut pe acest platou construcții. Datele furnizate de descoperirile întîmplătoare nu sînt suficiente pentru stabilirea caracterului militar sau civil al urmelor așezării care au ieșit la iveală în cursul lucrărilor de construcții. Suprafață întinsă, unde se găsesc resturile de construcții, militează mai mult pentru existența unui lagăr roman. Poziția terenului — un loc favorabil din punct de vedere strategic — pare să confirme acest fapt. La suprafață nu se pot observa urmele șantului, fapt care pledează pentru construcții civile, ar fi putut să fie și o villa rustica, o fermă pe care le găsim în număr mare pe teritoriul Daciei romane.

THE LIST OF FIGURES

- Pl. XXVI. 1—5 — Fragments of ceramics from the Bronze Age from Baraolt. 6 — Fragment of ceramics from the VII th—VIII th century from Baraolt.
Pl. XXVII. 7—8 — Roman ceramics from Baraolt.

⁸ Z. Székely, Așezarea prefeudală de la Sălașuri, Marisia V, 1975, Pl. XXXIX/2.

CERAMICA ȘTAMPILATĂ
DIN SECOLELE III—IV E.N.
DESCOPERIRI
ROMAIN DISCOVERIES
OF BARAOLT

(Extract)

At Baraolt, during a building it was discovered some fragments of vases belonging to different periods of Bronze Age, belonging to the Roman's rule in Dacia.

În cadrul discuției de față, prezentăm ceramica ștampilată din nord-vestul României (vezi, fig. 1 — Descoperiri cu ceramica ștampilată din nord-vestul României — sec. III—IV e.n.), opinându-ne atât asupra materialelor publicate, cât și asupra celor încă în prezentare în această în ordine alfabetică a localităților de descoperire.

1. Călciu Mare (com. Călciu, jud. Satu Mare), Cercetările arheologice efectuate în partea de sud a localității, în anul 1966 au surprins trei semicordate cu ceramică ștampilată în sec. IV e.n.¹ Din inventarul ceramic, face parte și un castron lucrat în turnă (pl. XXVIII/2) dintr-o pastă brună de culoare castaie, cu aspect sâmburos. Vasul, de mărime mijlocie, are marginea rotunjită și ușor răsfrântă în exterior, fundul meler, sub bucă are o cavetură². Castronul se află în colecția Muzeului

¹ S. Dumitrescu — E. Hristu, *Ceramica descoperită în Olănești (jud. Sibiu)*, în *Cronica Satu Mare*, II, 1972, p. 217—226, pl. LXIV—3.

² S. Dumitrescu — T. Bader, *Arheologia din Olănești (jud. Sibiu)*, Olănești, 1967, p. 28, pl. XVI/2, 3, T. Bader, *Contribuții la cunoașterea materialului ceramic din Satu Mare, Descoperiri arheologice* — (II) în *Știința Satu Mare*, III, 1975, p. 24—25, pl. VI/3, 4—6, 7; pl. VIII/8; pl. IX/2; pl. X/2, 3, 6, 7; G. Lăcin, *Cercetări arheologice în nord-vestul județului Satu Mare (com. Făgăraș)* — I, în *Știința Satu Mare*, III, 1975, p. 27, fig. 4/3, pl. XIII/4. Idem, *Cuprinsul lucrării de artă ceramică din sec. III—IV e.n. descoperite în Satu Mare*, în *Știința Satu Mare*, IV, 1980, p. 128, pl. LXXXV/1, pl. LXXXVIII.

³ *Opuscula*, 3, 1907, p. 331, nr. 71; Dacia, N.S., XI, 1907, p. 367, nr. 71.

⁴ În nota din *Opuscula*, 3, 1907, p. 331, nr. 71, la 26 și în nota din *Dacia*, N.S., XI, 1907, nr. 71, nu se revizionează decât cercetările arheologice, fără a se specifica și inventarul localităților. Informații despre vasele în discuție, precum și desenele, le datăm aceluiași I. Hristu, Institutul de Istorie și Arheologie din Cluj-Napoca, carea îl mulțumim și astăzi pentru amabilitatea de care poartă amănunțit Trănea și prefacei din nord-vestul României (Catalogul expoziției 2000, Cluj-Napoca, 1989) redactor responsabil N. Ciudonțan, p. 28, nr. 121. Pentru descoperirile din sec. III—IV e.n. în nord-vestul localității Călciu Mare vezi și S. Dumitrescu, *Arheologia și descoperirile din Călciu Mare*, în *Știința Satu Mare*, III, 1975, p. 24—25, pl. VI/3—6, 7; pl. VIII/8; pl. IX/2; pl. X/2, 3, 6, 7; G. Lăcin, *Cercetări arheologice în nord-vestul județului Satu Mare (com. Făgăraș)* — I, în *Știința Satu Mare*, III, 1975, p. 27, fig. 4/3, pl. XIII/4. Idem, *Cuprinsul lucrării de artă ceramică din sec. III—IV e.n. descoperite în Satu Mare*, în *Știința Satu Mare*, IV, 1980, p. 128, pl. LXXXV/1, pl. LXXXVIII.